

ЕЛЕКТРОНСКА БИБЛИОТЕКА "PROZAONLINE"

www.prozaonline.com

prozaonline

ex-yu književnost online

[Arhiva](#)

[Kontakt](#)

[Priče i pisci](#)

[Prozaonline info](#)

Електронска књига # 12:

ПУТОПИСИ

Виолета Вучетић

Београд, јануар 2008.

Бабске тајне

У авиону за Даблин седеле су две ирске бабе: са ондулацијама на глави и металним кутијама тврних бомбона у рукама. Кикотале су се и нудиле своје бомбоне свакоме у околини (отприлике круг од девет људи плус стјуардеса, колико су могле да испруже руку). Никада раније нисам озбиљно размишљала о новцу, али на помисао да се овдашње бабе једва возе и аутобусима, први пут сам помислила да наше бабе немају само страх од авиона, него немају ни пара. Озбиљни део приче су и сви они млади људи које треба повести на екскурзију до границе јер не знају ни како изгледа царинска контрола. Најозбиљнији део приче је новац којег има, али никако да се распореди. На пример, лова је ствар о којој не сме да се прича. Ако уђеш у ланац који је производи и дели (што је тешко али има начина), златно, основно правило је ћутање. Сигурно сте хиљаду пута срели неке познанике, бивше пријатеље, далеке рођаке, који увек кажу «Ето, добро је, ради се, лепа је плата» и сажалјиво вас гледају и тапшу по рамену. Послови из снова, по правилу су пронађени «случајно» или «тако се десило» и тешко могу да вам помогну, али ће ето, видети. Стари систем «снашао се» претворио се у «има добре контакте» где се јавља стара бољка употребе страних речи свакад и свуда како коме падне на памет, а врхунац смешног су пословође и дојучерашњи шефови смене који су сви одреда постали менаџери. Стране речи довеле су и до жеље да се ради за стране фирме (за неупућене: компаније) и да се, што је пре могуће, постане странац. Странци, на пример, ћуте кад треба. Не причају о лови. Не разговарају телефоном сатима. Не једу у канцеларијама. Не пуше у истим. Не шверцују се у превозу. Уопште, толико поштују рад, ред и дисциплину да не личе на људска бића. Превише су савршени. А онда се однекуд појаве оне наше чувене бабе, (којих сваке године стасава нова генерација), па продају све и свашта на пијацама (минђуше, супер лепе 80 динара на Славији) што сме да се глоцне, обуче, натрља, да се до бесвести ценка... А код нас толико људи

који имају слободног времена до у бескрај, па док чекају да им се јаве они са контактима причају са бабама на пијацама. А бабе стварно умеју пријатно да изненаде: подигну ти его кад си тужан, дају ти робу за мање пара ако немаш, поклоне ти свежањ целера или лука, а умеју и да повежу онога коме треба посао и онога коме треба овај што хоће да се запосли. Треба бити добар према бабама. Не лете авионом, немају ондулације, не деле тврде бомбоне. Али, умеју да цене «Добро јутро, како сте» (за неупућене: учтивост, љубазност, лепо понашање). Бабе су бића која знају тајне. И умеју да ћуте кад треба о ономе о чему треба. Треба то да научимо од њих. Јер, никада се не зна када ће наићи онај круг са ловом... Оно Шекспирово «Бити спреман, то је све».

Том и Џери на лепом плавом Дунаву

Ето, стигли сте у Беч и стојите на једној од милион аутобуских станица које су толико прљаве и имају тако нељубазне службенике да сте просто убеђени да нигде нисте ни отпутовали или да се васиона заверила против Вас. Пошто је Вијена центар дијаспоре, вероватно Вас већ неко чека: далеки рођак за ког нико не зна где му је место на породичном стаблу, али ето, сад кад треба, јавио се, хоће да се нађе, зна он како је њему било; комшија, неко из одељења из основне или средње школе...

Беч је огроман, препун идентичних, ниских и сивих зграда, постављених (како се на први поглед чини) без икаквог реда и смисла, и захваљујете се Богу што нисте кренули сами јер су шансе да залутате биле веће него икад. Сачекали сте на станици свог гастарбајтера, и са њим шетате. Добро је да барем за прва два дана боравка одаберете викенд (јер домаћин не ради, па може да згубидани са Вама), а после можете да наставите сами.

Ринг¹, стари део града, где се налази углавном све што треба да видите, налази се јужно од Дунава и чини га низ полукружних улица распоређених у девет кругова што прилично отежава оријентацију, али убрзо ћете схватити да испред назива улица стоје бројеви од један до девет. Здрав разум ће вам рећи да је улица број један сам центар старог града, док што се бројеви повећавају што се више удаљавате ка периферији. У самом центру првог круга *прстена* налази се катедрала Светог Стефана која датира из XIII века, и има највеће звоно у Аустрији, а, ако вас то не занима, можете се попети на торњеве и видети панораму града.

У Бечку оперу можете ући само преко лета, а ако на улици сретнете момке обучене у Бетовена и Моцарта који продају карте за оперу, слободно их питајте све што вас занима и то на српском. Нећете имати проблема, они из бивше Југославије и говоре све екс-ју језике (и

---

¹ прстен

немачки, и енглески...) Они ће вам рећи да погледате и палату Хофбург за коју кажу да је најлепша бечка грађевина. Унутра је наине читав комплекс зграда који ће вас вратити у доба Хабсбуршке монархије- Национална библиотека, краљевски апартмани, царска ризница. Мало изван града (али повезан са истим метроом) јесте дворач Шобрун у коме су живели Марија Терезија, Франц Јозеф, а у једном тренутку и Наполеон и Марија Антоанета. Бечки музеји имају најбољу колекцију фламанског сликарства, а прави куриозитет су јединствени у свету музеји кловнова, дувана и циркуски музеј. Ако вас занима како су и где живели Хајдн, Бетовен, Штраус, Моцарт и Фројд посетите и њихове музеје. За опуштање је најбољи парк Пратер на обали Дунава (који је прљав колико и у Београду, али бар могу да Вам падну на памет Том и Џери који плешу уз: *На лепом плавом Дунаву*) или ресторани који датирају још из времена Марије Терезије у којима плаћате само попијено вино(?!) и то по изузетно повољној цени. А ако баш и нисте одушевљени знаменитостима града, и ако вас у ствари једино занима како комшије и рођаци живе у Вијени, посетите Балкан штресе где се говори само српски и слуша турбо-фолк у многобројним кафићима и ресторанима. Од «наших» можете сазнати милион скандалозних информација које после можете лансирати таблоидима - на пример, где и како живи Драгана Мирковић, шта раде наши бизнисмени и са ким, ко шта вози и колико пара има. Немојте пропустити одлазак у дискотеку «Нафтверк»(тако некако се изговара) у којој су гостовали сви који су на естради себе желели озбиљно да схвате (из екс-YU, наравно). Они који на улицама Беча возе «200 на сат» и свађају се преко мобилног у трамвајима («Дођеш ми 100 евра шта се правиш луд ј... ти матер!») су исти они које свакодневно сусрећемо на улицама у Србији.

И још нешто: кад будете кренули на аутобуску станицу да купите карту за назад, видећете групице (двојица-тројица у светлоплавим кошуљама са изразом лица препродавца цигарета из времена санкција) које нуде превоз колима, комбијем, мини-бусом до баш сваке тачке у Србији. Можете да запалите цигарету или купите кафу из аутомата, јер

ће ценкање потрајати. Можете успут сазнати још по неку пикантерију: како се селила певачица која је из Беча у Србију носила камене лампе са пластичним дијамантима и «Аријел» јер је у Аустрији квалитетнији од оног у Србији... Баш свашта!

Бесплатна чаролија

Мобилни телефон, чудо технике које има за циљ да вас учини доступним у свако време и на сваком месту, добио је још једну употребну вредност - да услика сваког и свуда. Услед смешних плата и гротескног живота, мобилни телефон са камером је статусни симбол број један. То ће бити прво што вам саговорник подметне под нос уместо осмеха или уљудног руковања. Постоје они заклетни мобилнотелефобичари који тврде да је апаратчић једно од најсавршенијих средстава за прислушкивање (мада ово тврде они који су углавном толико незанимљиви да ретко ко има жељу да их уопште слуша), они који тврде да им телефон служи да би их нашли (јер су свима страшно потребни) и да не умеју чак ни поруку да напишу, и напослетку они који без мобилног телефона не могу да замисле живот: то им је подсетник, дневник, будилник, интима у џепном издању. О мобилним телефонима се расправља увек и свуда, а за непуну деценију, од када су овде стигли, успешно успевају да се држе и одрже као статусни симбол број један. Мало-помало већина се «мобилизовала», а како је код нас свагда присутна хистерија, почело се са мобилизацијом свега од 7 до 77 година. Тако родитељи имају изговор да треба увек да знају где су им деца, деца где су им родитељи (деца средње генерације), бабе и деде где су им деца и унуци, момци где су им девојке, девојке где су им момци, шефови где су им подређени, подређени где су им они што их плаћају...Допуне се распродају брзином светлости, а ако се случајно уз пост-пејд тарифу продаје мобилни, настаје потпуна лудница: телефон јесте нешто јефтинији, али није за џабе (последњи пут је виђена таква хистерија кад се уз «Новости» делило «Име руже»). Мобилни телефон са камером био је прави маркетиншки потез овдашњих оператера, а у свест ионако понижених и обесправљених људи унео је илузију о бољитку по оној старој «не види се шта једеш него шта носиш». Камера је донела један нови поглед на свет, онакав каквим желимо да га

видимо. Дозволила је да се фокусира леп детаљ и да се занемари учмала средина. Пробудила је способност за осећање лепог. Десило се буђење естетике. Или у оном горем случају, шунда који је већ постојећи и виђен, а самим тим и незанимљив. Права ствар, камера за мале паре, могућност да режирамо сопствени живот, да коначно радимо свесно и самосвесно, догодила се симболично, као један од знакова за буђење. За преузимање одговорности за сопствени живот. И поступке. И за стајање иза њих. А све оне слике голих жена и они поклони за рођендан и оно «ето, имао сам неке паре па сам се мало частио» су јефтина компензација воље за моћ и жеље за проглашењем за друштвено прихватљиву особу. Телефон-камера као статусни симбол је фарса лоших ђака из основне школе. Оних што су још у првом разреду имали пар јединица и свих «ових» и «оних» што су «ово» и «оно». Трагично је што лоши прваци имају моћ новца и бахато, ничим задато, али код нас, још увек неодузето право, да посматрају испод ока конобаре и продавце (услугне делатности су им ужа специјалност) и да верују да је цео свет на продају, као, рецимо чаролија камере у телефону са којом не знају шта би. А чаролија је бесплатна. Зато зуре у њу и ћуте.

Пиво се не рачуна

Ирска, острво подељено између две државе и две воде - Атлантика и Ирског мора - земља зеленила, Гиниса и замкова, савршени предео за патуљке, вилењаке, господаре прстенова. Лепа и сурова природа, зубато сунце и ледено Ирско море, тврди, најтврђи изговор енглеског језика и безброј мостова преко реке у центру града-у Даблину сте, престоници земље која по последњим статистикама броји 3.800.000 становника. Иако главни град и стога модернији и ближи свету, препун емиграната попут Румуна, Руса, црнаца са Афричких острва, Даблин нема жељу за прихватањем другачијих култура, нити радозналост и брзину живота једног Лондона. Ирци су задовољни својим ривер денсом, црним пивом, митовима и легендама, парадом на дан св. Патрика.

Даблин броји тек неколико позоришта и три биоскопа у најужем центру града где се заиста могу видети најновија холивудска остварења, док је домаћа кинематографија доступна у Ирској кинотеци смештеној у Темпл бару, зони пабова, барова и ресторана. А ако сте случајно у Даблину у време најважније споредне ствари на свету-фудбалске утакмице између Ирске и Шкотске што је овом народу исто толико важно као нама дерби, видећете на улицама безброј младића у шкотским сукњама и мајицама националног тима. Занимљиво је да и Ирци и Шкоти будући велике пивопије (у прилог тези сведочи упутство у козметичком каталогу - наведено је колико воде треба да унесе дневно у организам особа са сувом, влажном и нормалном кожом, да би на крају текста стајала напомена «пиво се не рачуна») немају потребу за вандализмом и насиљем после меча. Ретко виђен став-нека бољи победи, овде је заиста на снази. У «Арлингтон» хотелу, исте вечери, уз плесни спектакл који смењује традиционална ирска музика са певањем, Ирци и Шкоти играју и певају фотографишући се са одушевљеним туристима. И како стицајем несрећних околности сви знају где је Србија, а стицајем сретних околности сви знају ко су Кустурица, Влатко

Стефановски и Бреговић, у «Арлингтон» хотелу у једном тренутку засвирала се македонска музика, а певач и свирач гајди уз наше мале инструкције заиграли су и засвирали српско народно коло на опште одушевљење, што и није било много тешко будући да кореографија ривер денса и брзи ритам умногоме подсећа на наш фолклор. Ирска је двојезична земља: у равноправној употреби су енглески и ирски језик. Даблинци једва да и знају ирски (који је обавезан у школама), али се зато «национални» језик говори у унутрашњости и на северу земље, а виза у пасошу такође је на ирском?!

У Даблину је неколико културних институција које обавезно морате да видите - Музеј Писаца, Торањ Џемса Џојса, кућа Оскара Вајлда, Даблински замак (који је својевремено био затворен за туристе јер су апартмане историјског комплекса користили званичници Европске уније?!). На Хонту, елитном делу града (нешто попут нашег Дедиња) на обали Ирског мора налази се тврђава Малахид са које се пружа величанствен поглед на цео Даблин и где, што ће вам сваки Даблинац са поносом нагласити, живи Боно Вокс са свитом из У2. Музеј писаца, у близини Тринити колеџа, једног од најелитнијих светских универзитета где су између осталих студирали Бернард Шо и Семјуел Бекет, садржи импозанту збирку рукописа, преписки и првих издања највећих ирских писаца и песника: Свифта, Јејтса, Томаса Мора, Бекета, Џојса, Оскара Вајлда. Торањ Џемса Џојса налази се изван града у селу Сандикав на самој обали мора, а легенда каже да је баш ту Џојс започео рад на свом најзначајнијем делу, роману «Уликс».

Светом Патрику који је католичанство донео у Ирску у V веку учећи народ детелином са три листа о светом тројству (због чега је детелина данас национални симбол Ирске) подигнута је катедрала 1.191. године, која је реконструисана и преуређена у тринаестом веку. Катедрала св. Патрика својеврсни је национални музеј где се налазе скулптуре владара, црквених великодостојника и мачеви и штитови карактеристични за историјске епохе а међу њима и скулптура Џонатана Свифта, писца «Гуливерових путовања».

И, на крају, поменимо Артура Гиниса који је 1759. изумео црно пиво, данас светски познат "Гинис", и подметаче за чаше на којима у свим пабовима у Даблину пише: када је Китс(чувени песник) написао "Оно што је лепо то је вечна радост" мислио је на Артура Гиниса и дивни црни напитаk који је он открио. Живот и литература поново су се срели тамо где су најчешће заједно - у кафани.

А ако не волите да читате и ако вас ни Гинис не привуче, покушајте да у близини Темпл бар зоне пронађете бакалницу једног Босанца. Тамо можете да купите ракију, баклаве и кисели купус и да се до миле воље испричате!

Которски цар Дејо

Седим на степеништу представништва «Вијести» и пушим. Испред мене деца играју фудбал баш поред цркве старе седамсто година. Питам се одакле у људима потреба да се види и обиђе цео свет, када ево, ту су пред нама и тврђаве и стари градови и камен углачан ветром и цртица на зиду о висини воде за време најљућих киша.

Да не седим ту, испред "Вијести", заклекла бих се да се то играју деца на Алфами, а да у Секнд хенд продавници поред није пица-мајстор из «Пјаце» поред које и стоји цртица о водостају, прва помисао би била Порто и кише које падају непрекидно до потпуне депресије. Иако је незамислива врућина и сезона која управо почиње, не могу да се ослободим тешке меланхолије коју крију хладни камени зидови добре звучне изолације. Туга которских киша ме мори. Можда је довољно доживети јесен у Лисабону да осетиш тугу свих приморских градова, помислим. Овог лета, живим у старом граду. Маштала сам годинама о томе да устанем и погледам кроз прозор са кафом у руци и видим камене улице. И чујем звоник тик поред свог прозора. Кроз прозор пак видим кафе «Шкорпион» и Нигора. Вијоре се заставе две вере и две државе. Вреба слутња у ваздуху, стрепња од онога што чека и црни звук Лелејске горе. А тако сам дубоко презирала тај роман Михаила Лалића! Док се купам у заливу где је морска вода препуна алги, памперс пелена, лименки и сумњивих ствари које плутају са леђа ми неко прилази и говори за врат своје име. Успело ми је да се не удавим, али и да упознам локални живот од рођеног Которанина.

Дејо је разносач пића по старом граду. Има смешну приколицу по којој га препознају и поред тога, глуми у аматерском позоришту. Снимао је и за Италијане, био и партизан и Немац и сликао се са Бјелогрлићем. Ово последње за њега има већи значај од свега што му се у животу десило. Фасцинира чињеница да зна десет реченица на јапанском и да су се Јапанци (који ми иду на живце свуда по свету мада

их само по фото-апарату и ранцима разликујем од Кинеза) силно одушевили. Дејо иде у Аустралију на увек. Печалбарска прича о породици којој треба новац, а чини се и исконска љубав ка даљинама и егзотици коју у себи не могу да спутају приморци. У току је фестивал позоришта за дјецу и прича ми о прошлогодишњем који је отворило локално аматерско позориште где је он лично извео перформанс спасавања девојчице са зицина старога града. Деца су му цело лето викала: *Дејо, царе!*

А није пропустио ни да ради на рестаурацији једне цркве и да нам нагласи колико Котор има цркава. А број је импозантан - тридесет и шест! А кад се једног дана врати из Аустралије (у којој сваки део Сиднеја држи по једна мафија, а српски наравно српска, мада и либанска ради за нас, како каже Дејин друг оданде, чији га брат и води тамо, а ког је Деја упознао кад су ови избегли из Хрватске па се нешто у школи нису слагали, па су један другоме јуначки изашли на мегдан и тукли се сатима и на крају се, равних снага измирили и изгрлили и доживотно спријатељили) са великом ловом, наравно, Дејо планира да затвори цео стари град и направи сајам еротике. У то име, овога лета упознао је две Мађарице и великодушно им понудио смештај. Сад лети, негде преко Сингапура до Сиднеја, први пут у животу, авионом. У старом граду, изнад кафеа «Шкорпион» где Нигор пије јутарњу кафу, види се један у бело обојен прозорски оквир и једна бела TV-антена коју је Дејо обојио и поставио. Звона оглашавају девет ујутро. Деца поред цркве играју фудбал. Говоре «извините» када вас погоди лопта. А питање о томе шта смо све кадри да имамо у себи и шта све можемо да поднесемо лебди изнад куполе и неба старог града.

Џејмс Бонд у Фуншалу

На обали Атлантика је главни град Мадере, Фуншал, који ће бити вероватно и једино место које ћете посетити на острву.

Аеродром у Фуншалу је стрмији него што бисте икада желели да замислите изузев ако нисте заљубљеник у Џејмса Бонда. У том случају, ово слетање, биће невероватно, узбудљиво и непоновљиво искуство. Пошто је адреналин на највишем могућем нивоу удахните дубоко, изађите напоље и потражите Слободана Шарчевића. Наш човек, шапчанин, редовно долеће и полеће са Мадере и њему ћете сигурно бити смешни, али ће вам свакако помоћи (што вам, наравно и неизоставно, треба). Смештај је невероватно скуп јер се острво налази на 1.200 километара од Лисабона, ваздушном линијом према Африци и тешко да су Европљани спремни да плате високу цену авионске карте. Тако да ћете, углавном, наилазити на богате Енглезе и сиромашне Мадеране који продају аутентичне чизме и ткане сукње које су атракција попут наших златиборских џемпера. Немојте да купујете сувенире до последњег дана, јер ћете у међувремену открити музеј риболоваца где можете прилично повољно купити накит од китове кости(?!) и неколико разгледница за показивање пријатељима. Дакле, срели сте Шарчевића и он вас води у пристојан пансион са такође пристојном ценом. Имате и дивну терасу са погледом на Фуншал. Остатак острва је прекривен шумом где, ту и тамо, искрсне по неко село, до кога је тешко доћи ако нисте упорни и не ценкате се са таксистима. Препоручујемо један кратак излет на коме се можете провозати дрвеним санкама. С обзиром да немају снег, становници Мадере су једно брдо асфалтирали и за пар евра спуштају туристе низбрдо у дрвеним санкама. Опет вам, разумљиво расте адреналин. Храна је морска, вина никад боља, а упознајући мештане сазнајете чудну историју Мадере. Трагајући за новим светом морепловци су грешком открили Мадеру и схвативши да није Америка, одлучили ипак да је задрже. Локални урођеници примили су католичку веру и

проговорили португалски језик. Изворна музика мадере успела је да се одржи и након колонизације и одмах уочавате разлику- португалски фадо је музика носталгије и туге, а музика мадере је весела и динамична. Рекосмо већ да ће Шарчевић бити ваш најбољи водич-младић је из Шапца, преко Крагујевца и Кијева где је учио хармонику доспео на Мадеру где се оженио Португалком. Национални оркестар Мадере «Шарабанда» одушевио се хармоником и одлучили су да овим инструментом употпуне мадеранску музику. Још су основали и катедру за хармонику где Слободан предаје и каже да су ученици одушевљени српском музиком. Омиљена песма им је «Јутрос ми је ружа процветала». И умеју да је отпевају на српском! Али, пошто професор има своје обавезе, добро је да нешто и сами истражујете. Тако ћете открити да је на Мадери живео Наполеон, да ту живи кћерка Жозеа Сарамата (јединог португалског нобеловца) и да је острво добило име по шумама (мадеира-на португалском значи дрво). Уживајте у сунцу и песковитим плажама а кад се вратите у собу будите сретни што свака поседује клима уређај-претпостављамо да ће вас истовремено нервирати помисао што у Србији скоро да нема хотела који тако угађа гостима, а овде сте у једном обичном пансиону потпуно опремљени! Онда ћете сазнати да људи на Мадери имају сасвим пристојне плате и повољне кредите и да сви возе дивне аутомобиле и имају простране лепе куће.

Ипак, док будете паковали оно мало сувенира и док се на аеродрому опраштате од Шарчевића, осећаћете благи страх од полетања из Фуншала и кад коначно ногом ступите на тло Европе, бићете спокојни.

Ипак, и географски положај има своје предности. Не живите на мајушном острву усред океана.

Мућос проблемос

Као сваки поштени туриста који вуче барем две торбе, у Мадриду наравно зауставите такси. Возач је по правилу екстремно љубазан до чисте сумњивости: црта ваш портрет док чекате зелено на семафору; распитује се «А Србија и Монтенегро! Косово! Мућос проблемос», вози најзаобилазнијим путевима да би вам наводно показао град. На крају стане испред Прада и поред износа који пише на таксиметру најлежерније затражи бакшиш и додатна два евра за пртљаг(?!). Све то уз смешак и жељу за добар провод у Мадриду. Уместо да се наљутите, насмешићете се и ви њему, откривши да су наши и шпански таксисти најближи род. А кад залупите врата таксија, видећете бриљантно леп и моћан град који ври као кошница. Човеку зуји у ушима од темперамента и мелодичног шпанског језика и напречац вас освоји магија европског Њујорка. Мадрид је прави рај за туристе јер се у самом центру налази све што обавезно треба да видите, најлепше и најважније грађевине: музеј Прадо, парк Ретиро, музеј Раиња Софија, Краљевска палата и најстарији шпански трг-Плаза Мајор (на коме се одиграва барем једна сцена у Алмодоваровим филмовима).

Музеј Прадо који је подигнут 1868. по жељи краљице Изабеле ИИ један је од најзначајнијих светских музеја-сталну поставку чине дела великих сликара попут Ел грека, Веласкеза, Боша, Ботичелија, Рафаела, Тицијана, Рубенса, Рембранта; Дирерове графике, слике Диега Рибера, мужа чувене Фриде Кало који је и сам био врсни уметник. И што је за посетиоце изузетно повољно: монографије већине сликара могу се купити за само један евро у аутоматима постављеним поред сваке поставке. Одмах поред Прада је Раиња (краљица) Софија, музеј модерне уметности где су у сталној поставци Салвадор Дали и Пикасова «Герника» која је, после многих спорова из Америке коначно враћена Шпанцима. Пикасо је слику тестаментом оставио Шпанији под условом да у земљи завлада демократија. И када је Франков режим

коначно свргнут, слика је и даље, годинама била на другој обали Атлантика док је борбени Шпанци, којима иста и припада и то Пикасовом вољом, нису вратили у Шпанију где јој је и место, што воле посебно и поносно да нагласе. Е, кад пожелите да се мало одморите од сликарских генија пријаће вам шетња парком Буено Ретиро, поносом Мадрида. Ту увек седе пензионери којима можете постављати питања на српском и да вам шпански одговоре, а да се притом савршено разумете! Да ли су ту опет прсте умешала браћа таксисти, то већ није јасно, али оно што ће вас још више изненадити јесте да парк којим шетате има историјску вредност-саграђен је још у ЦВИИ веку по жељи Филипа ИВ. Парк је огроман, украшен бројним статуама и фонтанама, а у средини има и вештачко језеро које је толико велико да можете да изнајмите чамац и мало се провозате. С обзиром да Мадрид нема реку, краљ се досетио да изгради језеро и надмудри природу. О хедонизму шпанских краљева говори и Краљевска палата која садржи 17 соба од којих је свака раскошно украшена и опремљена: постоји ренесансна соба, барокна соба, јапанска, кинеска, соба огледала, соба гитара, соба за пријем код краља у којој су огромне, (наравно од црвеног плиша и са златним кићанкама) столице за краља и краљицу, а на излазу из палате је тераса дуга неколико километара која је служила за одмор и летње пријеме краљевске породице, вероватно најлепши балкон за Ромеа и Јулију икада виђен. И док су краљеви уживали, поданици су правили забаве на Плази Мајор који је иако из ЦВИИ века и данас очуван и аутентичан. Ту је неколико скромних ресторана у којима се пије шпански еспресо, препродавци цигарета, слика и бижутерије, и један песник који продаје за један евро своје песме. Ту је и градска кућа и незаобилазни голубови и атмосфера пренета са трга св. Марка у Венецији или у прилог тези да све што је лепо подсећа једно на друго. На Плази Мајор сретћете и гомилу залудних туриста, који као и ви, не говоре шпански и лепо ћете се са њима дружити, а кад се вратите у хотел, право пред телевизор и гледајте синхронизоване холивудске филмове. Ако мислите дуже да се задржавате, не преостаје вам ништа

друго изузев да научите шпански. Или наставите на српском, али само са оним пензионерима у Ретиру. За њих је проверено да све разумеју.

Порто, град кише и вина

Порто је град по коме је португалска држава добила име. Сама реч значи лука, а име Португалија је назив за земљу бродова, лука и пловидбе. Порто је на северу, а Лисабон на југу земље што је један од разлога да овај град поносан на своје име себе сматра другом престоницом, а становници Порта и Лисабона стално се надмећу за превласт свог града, попут Београђана и Новосађана. И док Лисабонци уживају у сунцу, грађани Порта целе године не излазе из куће без кишобрана. Једном се десило да киша непрекидно пада три месеца, а киша у Порту није као наша већ би се могла упоредити са нашим јаким летњим пљусковима. Ваздух је пун влаге, а људи су углавном мрзовољни, депресивни и изузетно вредни. У Порту нема глуварења и лаганог испијања јутарње кафе по ресторанима што је за Лисабон императив живота. У Порту се прави чувено вино названо по самом граду, а највеће винарије су у власништву Енглеза и неколицине богатих португалаца. Град је суморан и сив, од магле и гранита од којег је направљен највећи број зграда. Ресторани су скупи и јасно вам је стављено до знања да су намењени вишој друштвеној класи. Добра ствар је што можете посетити Музеј вина и пробати свако вино које вам падне на памет, наравно бесплатно. Свесни да су индустријски, а не туристички град, у Порту неће обраћати пажњу на вас, беспослене туристе. Мораћете сами да се снађете. Али ако сте из Србије, сигурно ћете већ срести некога. Ми смо имали среће да налетимо на једног од ретких људи који у Порту има слободног времена-то је Никола Распоповић, сликар из Београда који је емигрирао у Португалију пре 10 година. Показао нам је Рибеиру стари део града у коме данас живе најсиромашнији становници града и уметници заљубљени у старе зграде и поглед са тераса на реку Доро, једину која спаја Португалију и Шпанију. Доро протиче кроз област Вила Реал и можете крстарири по реци уживајући у прелепим призорима винограда и раскошних португалских шума. Преко реке Доро, подигнут је мост који је

конструисао Ајфел, а Франсоа Трифо снимео је на том месту један од својих филмова. Порто је град са највећим бројем самоубистава у Португалији, а мост је чувенији по трагедијама него по свом славном конструктору. Свеопштој тузи доприносе и нека начела живота налик онима у латино сапуницама. Скоро свака кућа у Порту има служавку која живи у соби специјално направљеној за њу- соба нема прозор и величине је шпајза. Има само кревет и један ормар, а служавка од ране младости до смрти припада породици и ради за стан и храну. Нема право на удају или властити приватни живот. Ако уђете у неку кућу и сажалите се на старицу која једва заједничким снагама закупљују гараже у којима имају атеље. Разлика у односу на Србију је што ако имате изложбу, као што је Никола имао тих дана, морате да закупите галерију и имате свог агента који уговара послове за вас. На изложбама нема досадних и развучених говора критичара, већ наравно „Порто“ вина и локалних богаташа који се као на пијаци ценкају за слике, но будући да су слике изузетно скупе, увек некако нађу заједнички језик и обе стране изађу задовољне. Порто је чувен по раду, реду и дисциплини што доказују и успеси истоименог фудбалског клуба за који играју и наши хода а доноси вам ручак, у случају да покушате да јој помогнете домаћини ће вас прекорити са гневом уз изјаву да не треба да се мешате јер то није ваша ствар. Уметници као и свуда држе до каквог-таквог братства и фудбалери - Љубинко Друловић, на пример. Португалски дерби игра се између „Порта“ и „Бенфике“ која је, погађате, из Лисабона. Ипак, Порто и Лисабон удруже се једном годишње, за време првенства у фудбалу, јер је и њима као и нама фудбал невиђено важна ствар. И да не бисте остали са горким укусом у устима, поменућемо чувену српску сналажљивост. Пошто је Порто највећа португалска лука ту пристају и теретни бродови, а наши људи се досете па се договоре са капетанима и плове све до Холандије и назад бесплатно, јер су капетани усамљени и жељни друштва и добре приче, каквих смо ми, Богу хвала пуни. А уз то се понесе и „Порто“ И неко од португалских пива која исто нису за бацити, па правац

крстарење. Научили смо да нам буде лепо у свим условима. А кажу да је бура на Атлантику страшна, али је зато и крајње узбудљива. Уосталом, има човек после шта да прича, а то нам је увек помагало.

Португалска корида

Вила Франка де Шира је португалски градић који би по нашим критеријумима пре био село или варошица али је по лузитанцима град украшен малим трговима на којима су „паштеларије“ где се једу тешки и слатки португалски колачи „болуш“ налик на нашу патишпању- истог укуса али нешто стилизованијег облика. Глобализација је и овде учинила своје, тако да има чак три кинеске радње, а ту је и пиле са роштиља, специјалитет португалске кухиње, тако да док чекате у реду за крилца или батаке, осећате носталгију за чувеним лесковачким роштиљем. У Вила Франки налази се и музеј-спомен кућа Алвару Гери, који је седамдесетих година прошлог века био амбасадор Португалије у Титовој Југославији и инспирисан четворогодишњим искуством написао „Југословенске хронике“, књигу која не баш успело, али са пуно труда покушава да опише трагедију на територији бивше СФРЈ. „Моје Југославије више нема“ прва је реченица у Гериној књизи, која стоји изложена поред фотографија направљених у Београду, Горњем Милановцу, мачванској равници, на обронцима Рудника...Кад обиђете музеј Алвара Гере, сигурно ћете пожелети да видите португалску кориду, која у Вила Франки и на југу Португалије има исту вредност и учесталост као наши турнири у малом фудбалу. Карта за кориду купује се на трафици, где можете и да се кладите(?) на свог омиљеног бика. Сама корида се одржава у арени на периферији града. Поред арене је постмодерни парк са водоскоцима који реагују на кретање-ако им се приближите, они ће прорадити. Има и једна кафана, али није баш препоручљиво да ако сте жена уђете сами, португалци нису физички насилни, али ће вас гледати са дозом неповерења и осуђивачки. Коначно, при улазу у арену, приметите готово једнак број мушкараца и жена који са пуно узбуђења нестрпљиво очекују почетак кориде. Ту су даме са шеширима којим се штите од португалског сунца и обавезним букетима које ће бацити у наручје омиљеним тореадорима. С обзиром да воле да животу дају свечан тон, Португалци имају и свечани

оркестар којим доминирају трубачи што није у складу са њиховом традицијом по којој је „португалска гитара“ национални инструмент. И када трубе најаве долазак тореадора, угледате лепе и згодне момке у свили и кадифи који јашу на коњима, а поред њих шетају дедице са капицама као код Деда Мраза. Момци манекенски пројашу ареном и нестану, а разјареног бика пуне на дедице-пешаке који пред биком беже и прескачу ограду арене(?!). Након уводног дела започињу борбе где излазе један по један тореадор који са коња убадају бика копљима, а бик притом има завезане рогове да не би неким случајем повредио тореадора. Победник је тореадор који бика убоде са највише копаља. По завршетку рунде, тореадор праћен аплаузом и засипан цвећем из публике напушта арену, а бик остаје сам. Тада излазе младићи са деда мраз капицама и покушавају да разбесне бика, који потом једног од њих набија на рогове, док остали бика држе за реп како би га још више разбеснели. Наравно, и они искоче из арене, а по бика долази крдо крава које су окићене звончићима и један говедар који их све заједно изводи из арене са прутећем у рукама. Смену актера на сцени прати „туш“ оркестра а публика са пуно емоција и узвика прати развој ситуације. Жељни сурове кориде каква је шпанска и очекујући нешто тог типа туристи су по правилу разочарани, а ако се пожалите Португалцима и кажете да ту нема ничег суровог и опасног, они вас гледају запањено и кажу „Шта, па ви желите да видите крв?!“ Португалска корида је заправо забава и Португалци генетски мирољубиви и навикли да се у животу боре мозгом и гестом, жестоки су противници физичког насиља. И кад тако разочарани, не видеви суровост кориде, кренете пут Лисабона, прво свратите на печено пиле, па на железничкој станици купите карту и чекате локални воз (који би пре био воз пословне класе по нашим критеријумима) насмејете се схвативши да бисте ипак волели да видите један шинобус. Железничка станица притом изгледа као она у Петловачи, стара и у стању распадања. Али зато има аутомате за кредитне картице и аутомате за куповање карата и путнике у чекаоници који све време ћуте. И када вам

зазвони мобилни и проговорите на српском гледају вас са неодобравањем. „Је л' се ти то свађаш са неким?“ Бојажљиво ме пита случајни познаник. Кад кажем не, он тврди да нам је језик агресиван. А вама није ни корида, помислим. Али уз један осмех успевам да га разуверим и мирно настављамо да чекамо воз за Лисабон у коме ћемо, као сви честити и дискретни људи, ћутати.

Белешка о аутору

Виолета Вучетић рођена је 1976. у Лозници. Дипломирала је књижевност на Филолошком факултету у Београду. Објавила књигу путописа са Косова и Метохије и интервјуа на тему вере, културе и нације «Без воље Божије ништа не бива» (Књижевно друштво «Свети Сава», Београд 2006), Антологије народних пословица «Мудра је мука преварити» и народних загонетки «Мање веће надмеће» (Драслар партнер, Београд, 2006). Написала сценарио за играно-документарни филм «Без воље Божије ништа не бива - Живот Срба на Косову и Метохији» (Књижевно друштво «Свети Сава», Београд, 2006.)

Објављује интервјуе, путописе, есеје и кратку прозу у књижевној периодици. Учествовала на књижевним сусретима у Чешкој и Румунији. Колумниста је часописа за децу «Школски свет». У редакцији је часописа «Наш траг». Оперативни је уредник «Новина Београдског читалишта».

Путописи са Косова и Метохије преведени су на енглески, руски и француски језик.

Члан је Удружења новинара Србије и Удружења књижевника Србије.

Живи у Београду.